

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évr: ————— 3 frt — kr.
Félévre ————— 1 frt 50 kr.
Negyedévre ————— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felolós szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.

Főmunkatársak:
DR. WOLKENBERG ALAJOS és LENGYEL JÓZSEF

A lap kiadója: A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” czimére küldendők. (Deák-tér 29. szám.)

Hirdetések jutányos árban vételnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

(Dr. Cz. G.) A szocializmus réme fenyeget s mégis egymás után rongálják a kereszténység alapköveit, kihányják a társadalmak szerkezetéből anélkül, hogy a kivetett alapkövek helyébe másokat tudnának illeszteni. Magyarországon a keresztény eszmék némely elfogult fanatikus előtt annyira gyűlöletesek, hogy még a művészet eddig érintetlen, semleges terén is sárral dobálják mindazt, minnek egy kis keresztény színezete van. Mi sohasem bántjuk *Heine* vagy *Kiss József* zsidó vallását, gyönyörködünk a német költőnek dalaiban és megolvassuk *Kiss* balladait is, habár eszünkbe sem jut azokat *Arany János* hasonló alkotásai fölé (de még mellé sem) helyezni. De midőn *Hauptmann* *Gerhard* örök szépségű *Hanele*-jét lerántja a fővárosi sajtó azon irodalmi képzelt areopágja, mely *Kiss*ben, *Makaiban*, *Ignotusban* lángelméket lát, mert *Jézushoz* kívánczik a sokat szenvedő *Hanele* leánya és leszólják, kigunyolják *Géczi István*: „Ördög mátkáját”, mert a karácsony poézisét magasztalja és *Jézus* nevét emlegeti benne — bizony ez már a libera-

lismus őrlőngése, a vallási közömbösség vitus-táncza. Ha nekik nem kell a karácsonyi sz. kised, hagyjanak meg másokat hitőkben s ne legyenek elfogultságukban már a magyar költők iránt is igazságtalanok.

De hát ennyire jutottunk! Előbb csak a ker. intézményeket gunyolták, most magának a keresztény világnézetnek üzennek háborút.

Annal nagyobb buzgalommal örvendjünk a kereszténység nemes bajnoka, *Kal. sz. József* ünnepének. Ő hasonló korban élt, midőn lábbal tiporták az evangéliumot, többre becsülték a görög mythológiát a hitelveknél, *Vergiliust* a bibliánál; midőn fékevesztett dühökben a vallásháboru furiáját uszították Európa békés nemzeteire s midőn beteltek dühökkel, füstölő romokká változtatták a virágzó városokat, tenger vért ontottak és hallatlan nyomorúságot okoztak mindenfelé — akkor lépett fel szelid, emberies eszmével *Kalazanczi sz. József*, keresztel kezében, szeretettel szíveben. bölcseséggel ajkain. Főszedte a szegény gyermekeket az utcákról, országutakról, dédelgette, ápolgatta, tanítgatta őket; még pedig ingyen, dícsesél, kitüntetés, haszonvágy, ambíció nélkül. Ime a szocialis kérdésnek praktikus megoldója. Dolgozik másokért vallás, faj és nemkülömbőség nélkül, nem kér, nem vár semmit. Önmegtágadásával és lankaszthatatlan szorgalmával példát ad, mikép kell a társadalmi, erkölcsi nyomoron segíteni, mikép kell a meg-

tepett egyházat újra helyrehozni, a veszni induló keresztény meggyőződést, emberies gondolkozásmódot újra meggyökeresíteni!

Ingyenes, keresztény iskolát a kisedeknek! . . .

Kenyeret a szegényeknek! . . .

A szocializmus elhárítója e kémondás követése és valósítása, a miben a nagy férfiú példával járt elől; a kinek emlékét a piaristák ma ünneplik 300 évvel az első ingyenes keresztény iskolának megnyitása után.

A rend Spanyolországon kívül elterjedt Italiában, Ausztriában, Galiciában, Csehországban s tul az Oeceánon, az Egyesült északamerikai és a délamerikai államokban. — Nálunk a kegyes iskolák, miként régebben neveztek, nagy érdemeket szereztek. Mar geográfiai elosztásuk mutatja a rend szellemét, tagjainak szerénységét. Magyarország minden vidékének jutott a piarista iskolákból, de sohasem keresték a piaristák a nagy városokat, inkább kisebb helységeken telepedtek le, ahol nagyobb volt a testi-lelki szegénység, következésképp nagyobb szükség az önzetlen segítőkire. Mindamellet a nemzet nagy kulturális törekvéseiben sem maradtak utolsó sorban, mert *Dugonics* *András*, *Simay* *Kristóf*, *Révay* és számosan uttörő munkásságot fejtettek ki a tudományban, irodalomban s még számosabbak azon jó tanítók, kik feltűnés nélkül, de eredményesen keresztény hazafiakká nevelték a vezetésükre bizott nemzedékeket. Ma 24 házban tanítanak s ám-

TÁRCSA

A főséges Alpok között.

(Folyt.)

Münchenből Zell am See felé vettük utunkat. A szürkülő estnek gyenge világításában meg látható volt *Kufsteinnak* a munkácsi várhoz hasonló magaslaton levő vára, a mely szomorú emléket idezett föl a magyar szabadságharcz idejéből hazafiúi szívünkben. A leszálló éj sötétségében lassan-lassan elmosódtak a tirioli Alpok gyönyörű körvonalai. Mire pedig berobogott velünk a vonat Zell am See-ba, utunk várva várt célpontjára, koromsötét éjszaka lett.

Reggel nagy meglepetés ért. Midőn kimentem a szabadba, tájékozódni az új helyzet felől, azt vártam, hogy poros utcát, rideg házsorokat, robogó kocikat, szaladgáló embereket fogok találni. S találtam egy kristálytisza vizű kis tengert, a 4 km. hosszú, 1 1/2 km. széles Zelli tavat, festői hegyláncolatok keretébe foglalva. A tó partján rózsák virtnak, nyaraló vendégek előkelő nyugalommal sétálnak, a ki-

kötőkben a ladikok egész raja várja a csolnázókat, a tó közepén egy kis gőzhajó a kirándulók vidám kacajja közt hasítja a tó hullámain. Hiszen igaz: Zell am See, annyi mint: tó mellett lévő város. A tó itt van; de hát hol van a város? A tó körül mindenütt magasba emelkedő hegyek, melyeken egy-két nyári lak tekint le a tó csillámló tükrére. A városka a tó partján egy kiálló földnyelven épült nagy szálló és a vasuti indulóház háta mögött húzódik meg szerényen a maga ódon házaival, rendezetlen utcáival. A modern izlés, a nagyszabású építkezés a tó partján helyezkedik el, méltóan illeszkedvén bele a természet gyönyörű panorámájába. Most már világos, az osztrák Alpokban járó idegenek miért keresik föl szívesen Zell am See-t. A leggyönyörűbb hegyvidék kellő közepén elterülő szép tavat látnak maguk előtt, mely legfőbb vonzó erejét a részben erdővel borított, de egész a tetőkig zöld hegyek közvetlen közelében köszöni. Legfestőbb panoráma tárul elbénk a tó közepén: délről a magas Tauern csucsai és jégárjai tekintenek le ránk; majd a Hohe Tenn, az Imbachhorn és Kitzsteinhorn merész gulája nyulakodik föl, odébb a Schmittenhöhének

széles hátán és a Steinernes Meer ridegkopár szikláin akad meg tekintetünk.

Különben e tó és város a siami ikrek viszonyában állanak egymáshoz. El nem lehetnek egymás nélkül. Ha a tavat akarom megnevezni, azt kell mondanom, hogy az alpesi tavak közül az a tó, mely Zell mellett van (Zeller See); ha a város után kérdezősködöl, akkor azt kell mondanom, hogy a hasonló (Zell) városok közül az, a melyik tó mellett van (Zell am See).

Zell am See-val turista módra röviden végezővén, elő Bedäkerek nyomán az iránt akartunk eligazodni, merre lehet itt a legérdekesebb kirándulást tenni. „A Schmittenhöhére menve, nagyon szép panorámat találnak az Alpokra,” mondja az egyik eleven Bedäker. „Ha igazán érdekest akarnak látni, liczítal rá a másik, akkor nézzek meg a Klammot és villamos világításnál a Wasserfallt a Kaprun-völgyben.” A mai világban, a midőn csak az elemi iskolákban nem tanítják a német nyelvet, a Wasserfallt nem szükséges értelmezni. De már a Klammra ráfér egy kis magyarázat. Semmi egyéb az, mint egy hatalmas sziklahasadék, melynek mélysége 30—40 méter, hossza 120—150 méter, szélessége 10—15 m.

bar vagyoniilag messzire maradnak más szintén tanítással foglalkozó szerz. rendek vagyoni dotációja mögött: bizonyára még egyszer annyival tudnák gymnásiumaik számát szaporítani, ha a bizalom és tisztelet magában véve elégséges lenne középiskolák alapítására és fentartására.

Adja az Ég, hogy Kal. sz. József eszméi mennél szélesebb körökben hódítsanak: akkor nincs okunk félteni Magyarországot, mert munka és keresztény érzület eddig fentartója, nem megbuktatója volt a nemzeteknek.

Ezek pedig Kal. sz. József fő elvei.

Választások előtt.

A jövő hónapban választás alá kerül a város tisztviselői kara. A polgármester, a jegyzői kar, tanácsosok, pénztárnok és az ellenőr visszahelyezik megbízó leveleiket a polgárok kezébe, hogy ismét elvegyék onnan, ha ugyan rászolgáltak a bizalomra.

Legjobb meggyőződésünk szerint nyilván ki merjük mondani, hogy Szatmár tisztviselői kara olyan férfiakból áll, kiket hivatalos teendőik teljesítése körül vád nem érhet. Akár intelligenciájukat, akár azt az ügybuzgóságot tekintjük, melylyel tevékenyen közreműködnek a város gazdasági, culturalis és társadalmi életének fellendítésében, el kell ismerni, hogy Szatmár munkás és becsületes polgárainak méltó vezetői voltak.

A polgármester személyét tetterő, agilitás, lelkesedés jellemzi. Szellemének rugékonyságával, kiváló tulajdonaival, karakterének tisztaságával úgy látszik, mintha egyenesen vezérszerepre volna hivatva. Az ő működése nem bürokratikus pedantériában nyilatkozik meg és vesz el az iratsomagok között, hanem eredményében lényeges kihatással bír a város jövőjének átalakítására. Neki lehet tulajdonítani, hogy Szatmár az idegenek által „rohamosnak“ nevezett lépéseket tett a haladás útján. Bármint ítéljenek mások, annyi bizonyos, hogy városunk az utóbbi évek folyamán nagyvárosias színbe öltözött, hogy nemcsak a vármegye, de egy egész nagy vidék gócpontjává küzdötte fel magát. És ez

helyesen van így. Ha a tervbe vett nagyszabású vállalkozások erőforrásaink figyelemmel tartása mellett létrejönnek, ha a gyáripár, — melynek meghonosítására a kezdeményező lépés meg van téve, — kifejlődik, a modern mintára alkotott Szatmár elfoglalja méltó helyét hazánk nagy városainak sorában.

A Fülencsés tó betömése, a város csatornázása, a vízvezeték, az utcaburkolatok mind arra mutatnak, hogy a szépművészeti momentum mellett a közegész ég és tisztaság követelményeinek is lehetőleg eleget kívánnak tenni. Hogy kit illet ezekért első sorban elismerés, nem szükséges bővebben magyarázni, hiszen azt nálunk talán az utolsó utcagyermek is tudja.

De a polgármester társadalmi életünkben is jelentékeny szerepet játszik. Ott látjuk őt a culturalis és humanus egyesületek oldalán, ott látjuk a nemes célra törekvő társulatok tagjainak sorában és nem mint passiv szemlélőt, hanem mindenütt a legelső között veszi ki az oroszlanrészt a küzdelem munkájából.

Nem frázisok ezek, nem is az érdem tulbecsülése, tények igazolják minden szavunkat.

Még egy, amit elhallgatni nem tudunk. A polgármester személyéhez az elfogultságnak árnyéka sem fér. Méltányosság vezérli cselekvéseiben. A különböző hitfelekezetek jogos kívánalmait felett napirendre térni nem szokott, a sérelmek megorvoslása elől nem zárkózik el. Protestáns letéren megjelenik a kath. kaszinó megnyitási ünnepén, felemeli szavát, hogy ezen intézmény ellen gyakorta támasztott vádakát megczáfolja és az egyesületnek jobb jövőt kíván. Hasonló finom elbánásban részesíti a nemzetiségeket, átlevén hatva azon meggyőződéstől, hogy nem az ellentétek kiélesítése, hanem a testvéri szeretetben való összeforrás növeli a haza polgárainak egyetértését és bizodalmit.

A jegyzői kar hivatásának magaslatán állva támogatja a nemes célra irányított törekvéseket, kötelemeinek teljesítésében mulasztást nem ismer, a si-

ker biztosításában mindenkor számottevő tényező szokott lenni.

Mint halljuk, a tanácsosok között lesz egy kis változás, de annak helyét, kit hosszas fáradozás után méltán megérdemelt nyugalmába fog kíséreni a polgárság elismerése, biztos kilátásaink vannak rá, hogy a legméltóbbal fogják betölteni. Nem kell sokáig kutatni a személy után, ott van a város jegyzői karában.

A város kasszája arratermett férfiu kezébe van letéve, kinek pontossága és lelkiismeretes ügykezelése a legnagyobb biztosítékot nyújtja. Alkalmasabb egyént keresve sem lehetne találni.

Az ellenőr heves küzdelem után jutott be a mult alkalommal hivatalába, de miután kipróbált képességei, munkabirása, szorgalma megfelelőknek bizonyultak, nincs ok reá, hogy a polgárság továbbra is meg ne ajándékozza bizalmával.

Miután így állanak a dolgok, izgalmos választásoktól nincs mit tartani. Nem is volna méltányos eljárás, ha a város régi tisztviselőit, kik multjoknál fogva rászolgáltak a bizalomra és jelenleg is munkabiró emberek, önző érdekekből valaki ki akarná buktatni.

De ha elismertük tisztviselőink érdemét, kötelességünk működésök árnyoldalára is rámutatni. A sajtónak a tények elől elzárkózni nem szabad, az igazságot ki kell mondani, még akkor is ha sabet ejt vele.

A képviselőválasztás élénk emlékezetében van mindnyájunknak. Tudjuk, hogy annak eredménye legnagyobb részben a tisztikar számlájára írható. Nem akarunk most mélyebben belemenni a dologba és ok nélkül felzaklatni a szenvedélyeket, csak azt jegyezzük meg, hogy a kortes-szereplés a tisztviselőnek soha sem szerzett dicsőséget. Koczkára teszi a polgárság rokonszenvét, megingatja azt a tiszteletet, melylyel az elöljáróság iránt mindnyájan tartozunk. A szabad gondolkodásnak, az önálló cselekvésnek elnyomása, a meggyőződés megvásárlása méltatlan azon férfiakhoz, kiket azért állítottak a

„De hát lehet-e ott a Kaprun völgyben gletscherekhez is eljutnunk,“ kérdezzük a tulajdonos férfiut. „Ha egy pár órával megtoldják az utat, azt is kapnak, nem is nagy erőfeszítéssel,“ felel önérzettel a kérdező.

Ez már nagyon felcsigazta a kíváncsiságot. Eddig csak a geografiából ismertük a gletschereket. De mert a valósághoz képest nagyon halovány kép az, a mit az ember könyvekből szerez, s mert az ember száz tanúnak sem hisz annyit, mint a saját szemének, könnyen érthető, hogy vágyainknak kedves tárgya volt: meglátni s megmászni a gletschert. Itt volt a kedvező alkalom. S a nők is Vörösmartyval tartottak, hogy: „Gondolj merészet és nagyot, és tedd reá életedet. Ők is gondoltak merészet és nagyot, de nem tették reá életüket, hanem csak egész akaratarejtőket.

És a koczká el lón vetve a fenmagasztalt Kaprunvölgy javára.

Zell am See-ben kocsira ülve, a Salsach folyón áthaladva, háromnegyed órai ut után találtuk a Kaprun várat, mely már az 1526-iki parasztlázadásnál szerepelt; most félig romokban hever. E vártól vette nevezetét az egész gyönyörű völgy, mely a középalkok hatalmas

főtömegének, a magas Tauernnek ágai közé nyul be, fel egészen a gletscherekig.

Ez a gyönyörű völgy nem volt megnyitva, nem volt jó utak által hozzáférhetővé téve a nagyközönség számára a legújabb időkig. De mióta I. Ferenc József ő Felsője az osztrák alpesi egyesület buzgólkodása következtében 1893-ban legmagasabb látogatásával tüntette ki ezt a völgyet és elragadtatva a gletscherek imponáló hatásától, kiadta a jelszót, hogy meg kell nyitni ezt a szépséges völgyet a turista-világ számára, pompás kocsitron haladhatunk mélyen be a völgy közepébe. Innen azonban már csak gyalog szerrel vagy a gyengébbek kényelmes talyigán, de mindig csinált uton föl a hóhatárig. A királyi szónak nagy varázshatalma van. Királyi szó emelte ki hullámsíkjából a nagy katasztrófa után Szeged városát; ugyanazon királyi, illetve császári szó döntötte le a válaszfalat, mely a Kaprun-völgyet elzárta a nagy világ szeméi elől.

A fönnsíkon lévő Kaprun-vártól és a hasonnevű falutól egy fél órát kocsin haladva, az utasok leszállanak, hogy a jobbra vezető gyaloguton megtekintsék a völgynek első nevezetességét: a híres Klammot, melyet a salzburgi tartomány volt helytartójától, a pár hét előtt

elhunyt gr. Thun Zsigmondról neveztek el Sigmund Thun-Klammnak.

Vad moraj üti meg halló szerveinket, midőn közeledünk a Klammhoz. Semmit sem láthatni, csak magas sziklák aljában egy csinos, tornyos előcsarnok-félet. Az előcsarnokban, hol jegyet váltunk, a mindinkább hallható óriási zugás a megvadult elemnek szikla-ágyában való féktelenkedését jelezi. Kitépve az előcsarnokból, gyökeret vernek az ember lábai, mert a természet egy fönnséges játéka előtt találja magát. A sziklakon habokra vert hatalmas víztömeg szilajon, zuhogva és tombolva, mintha a sziklakat akarná szétmorzsolni, rohan alá a mélységbe; az utjában álló szikladarabokon ismét szétörve, tompa morajjal hanyatlik alá, sűrű párázatot verve föl, melybe — verőfény mellett — a szivárvány színei szövődnek bele. Mintha két neki vadult szörnnyeteg vivná örületes csatáját, megdöbbenés szállja meg lelkünket. Elakad a szó ajkunkon bámulatunkban; nem halljuk egymás hangját a siketítő zugás és harsogásban. Önkénytelenül eszünbe jó a költő szava: „Leromlom szined előtt, Dicső,“ mert egyetlen érintéted alkotásai fönnségebbek az emberek minden erőfeszítésénél.

társadalom élére, hogy a közszabadságnak őrei, védelmezői legyenek.

Csak általánosságban mondjuk e szavakat annyival inkább, mert tisztviselői karunkban is voltak független meggyőződésű férfiak, kik állásuk méltóságát megőrizték és nem hajtottak fejet olyan követelések előtt, melyek a csatlós szerepét helyezték számukra kilátásba.

Hiszszük azonban, hogy tisztviselőinket, akik ugyan részt vettek a politikai küzdelemben, azon téves felfogás vezérelte, hogy a város érdeke kívánja cselekvésüket. Szerintünk nem lehet nagyobb érdek, mint a közvéleményt győzelemre segíteni, a polgárság akaratának érvényt szerezni. Ez az első mindenek felett. Különben is Szatmár onnan felülről soha sem kapott semmit, önerejéből nőtte ki magát azzá, ami most. Igéretében soha sem volt hiány a képviselőválasztások idején, de ha vége lett a politikai küzdelemnek, s tette került a dolog, hogy a város érdekében cselekedjenek valamit, küldöttségeink üres marokkal vagy legfellebb azzal a naiv biztatással tértek vissza a miniszterek salonjaiból, hogy a kegyelmes ur a legnagyobb jóakarattal fogja tanulmány tárgyává tenni az ügyet.

A multakból tehát vonják le tisztviselőink a következtetést a jövőre s ne fussanak üres ígéretek után, midőn a mérleg másik serpenyőjében polgártársainak szeretete és bizalma van.

A kulturegyesületek céljai.

A társadalmi egyesülés és vállvetett munkálkodás mezején a kulturegyesületek kétségkívül első rangú tényezők. Emez egyesületek működésétől függ számos, hazafias és humanitárius kérdés megoldása, valamint az ezen kérdésekkel szoros kapcsolatot tevő viszály állapotok megváltoztatása és megteremtése oly társadalmi átalakulásnak, mely egyrészt a társadalomban annyira hiányzó összhangzatos fejlődés útjait egyengeti, a szoros és összetartó kapcsolatokat létesíti, másrészt az egyénekben az összetartási érzet fejlesztésével és ápolásával megteremti azon lélektani rugókat, melyek az állam, társadalom és minden más egyesületnek mozgását és irányát elősegítik és vezér-

lik. S ha az erők ilyen tömörítése már magában véve is nagy java az emberi munkálkodásnak, mily mezsze kiható más részről az, hogy a kulturegyesületek, mikor hazafias munkájukra a szellemben és anyagi erőben leghatalmasabb tényezőket egyesítik, tulajdonképpen az állam érdekeit védik és munkálják.

Mert a mit állam egy vagy okból meg nem tehet vagy elmulaszt, aminek sikerét csakis a társadalmi erők közreműködésével lehet biztosítani, annál a pontnál kezdődik a társadalmi tevékenység és egyesülés.

Emez egyesületek között a működés lelkesedettségre nevezve alig tudok különbséget tenni. Nem úgy azonban a társulati célok természetét és azok fontosságát illetőleg.

A kulturegyesületek, melyeknek első gyenge plántáját e nemes városban ápolták és melyek innét terjedtek el az ország különböző vidékeire, immár a második évtizedet élik s megerősödtek úgy erkölcsi, mint anyagi oldalukról szemlélve annyira, hogy céljaik elérésére folytatott tevékenységükben a legnagyobb roszakarral sem gátolhatók többé meg.

Egyet azonban s ami talán jövő működésünkre nézve döntő fontosságú, a valódi cél, azon nemes eszmék megértését és befogadását, mely szerint azok, kik az Istennek e haza felett kiterjesztett ege alatt laknak, kiknek husa-csontja egy és ugyanaz, mert egy anyaföld szüli és táplálja őket, máig is alig vagy éppen nem bírták még kellő világításba helyezni.

E sajnos jelenség okai tisztán állanak szemünk előtt. A tudatlanság s szűk látókör, roszakarat és egyéni önérdek voltak eddig s előre láthatólag lesznek még egy ideig, habár még sem annyi hitellel, azon akadályok, melyek meggátolták a kulturegyesületek működésére leginkább ráutaltakat, hogy szíveikben a kulturegyesületek eszméinek igaz és barátságos otthont biztosítsanak. Sőt nem habozunk kijelenteni, hogy a kulturegyesületek céljait és törekvéseit nem minden esetben magyarázzák helyesen vagy legalább a törekvések eszközeit nem állítják oda a hivatottak elébe úgy, hogy azokból kiki megnyugvást merítsen és az izgatók valótlán állításai kézzelfoghatóan legyenek megcáfolva.

Mi ismerjük a kulturegyesületek törekvéseit. Eltitkolni valónk semmi sincs, mert amire a kulturegyesületek törekesznek, nemcsak jogos nemzeti érdek, nemcsak törekvés arra, hogy

egymást mindnyájan megértsük, hanem s legfőképpen a felebaráti szeretet kifolyása.

A kulturegyesületek s kiváltképpen a mi Széchenyi-társulatunk céljait oly precíz módon, oly melegen s oly minden félreértést kiküszöbölő módon sem itt, sem más kulturegyesületi nyilvános ülésen senki nem formulázta, mint Jandrisics János, apátplebános, társulati aligazgató, midőn a Széchenyi-társulat nem reggen tartott diszgyűlésén gróf Karolyi Istvánt üdvözölte.

Ezen arany igazságok hatása alatt br. Vécsey József mindjárt indítványozta, hogy azok jegyzőkönyvbe vétessenek nemcsak azért, mivel e kijelentések formái szépségükkel fogva is érdemesek erre, hanem főképpen azért, hogy a társulat működéséről még most is irtózó idegenajku testvéreink lássák, hallják, hogy nem az ő elnyomatásuk, hanem ellenkezőleg felemelésük a célunk. Éppen ezen ok készített arra, hogy a társulat diszgyűlése által elfogadott indítványt, illetőleg kijelentéseket mentül szelebbkörű nyilvánosságra hozzam.

Ezen magasan szárnyaló üdvözlő beszédből az erre vonatkozó rész a következő:

„Az állam és társadalom testvértényezők voltak minden időben a nemzeti élet fejlesztésében.

Nem tagadhatni ugyan, hogy külön váltan is hasznos szolgálományoknak lehetnek létrehozói. De a történelem tanúsága szerint mégis csak azok voltak a legszebb és legmagasztosabb alkotások, miket közös erővel és egyesült lelkesedéssel hoztak létre e hazában!

A Széchenyi-társulat zászlaján egy szent jelige van: „a magyar állam eszméjének s a magyar kultúrának gyöngéd szeretettel minél több szívet hódítani meg.” Hódítani társadalmi uton s hódítani az által is, hogy nyelvünket a másajku polgárok körében is megkedveltesse.

Képletesen szólva, ez a zászló egy nemzeti „tricolor” melyet a berczeken és síkságon egyaránt lobogtatni szeretnénk! Hadd lássa a világ, hogy az a piros szín idegen ajku polgártársaink iránt lángoló szeretetünket, a fehér békés érzésünket és a zöld szín munkánk sikerében helyezett reményünket jelképezi!

Igen, mert midőn a Széchenyi-Társulat a magyar állameszme kultuszának s a magyar kultúrának gyermekmenhelyek létesítésével, iskolák és vándor könyvtárak felállításával sat. ugyaszólván mintegy templomot épít s abba idegenajku polgártársainkat is meghívja: távo

A sziklafal oldalán vasgerendákon nyugvó erkélyszerű folyosó vezet a fékevesztett elem útja fölött, hogy bős csatáját tovább kísérhesük. A folyosó a zuhatag útja szerint irányt változtatja; majd jobbra tér, majd balra kanyarodik, majd áthidalja a zuhatagot; majd fölfelé visz a sziklahasadék formája szerint, minden lépésben új és új, nagyszerű látványt tárva föl; a rohanó víztömeg majd nagyot zuhan, majd kisebb lépcsőfokot ugrik; majd jobbra, majd balra ütődik a sziklába, majd az önvájtá öbölben szeliden kavargó, hogy újabb rohanással folytassa titáni harcát az összeszorító sziklafalakkal és görgeteges, durva medrével. S a rohanó hullámok szint változtatnak útjukban; ezüst színben játszanak, midőn a sziklákon törmelékke zuzódnak szét; fehér, mint a tej, a vízszintes mederben rohanó víztömeg; kékes szint ölt a sziklaöbölben szeliden kavargó örvény.

A haragos hullámoktól simára kivölgyelt szikla-medenczék és öblök arra vallanak, hogy sok százados küzdelmet vívhat már e zuhatag kényelmetlen sziklaágyával. S beláthatatlan időköz fogja még vivni ezután is, mert a Kaprun völgybe lehanyatló Alpokról siető összes

vizek, zuhogók, vizesések tartalmát magába foglaló Ache folyó szorul bele ebbe az óriási sziklahasadékba, szünetet nem ismerő zuhogás, robaj és dörgéssel rohanván rajta keresztül.

Ezen megható szépségű zuhatagnak, mely tizszer akkora nagy, mint a mi megcsodált tarpataki vizesésünk, körülbelül 20 percig haladunk az erkélyen fölfelé, míg a másik nyílásánál a kocsis utra éve, a fogatok készen várnak, hogy tovább vigyenek a Kaprun völgyön fölfelé. Sűrű erdőség, dús legelők, a pinzgau barmok kolompolása, festői vizesések teszik érdekessé ezt az első völgylépcsőzetet. Az ut mind meredekebb lesz; erősen aláfalazott serpentinakon halad az erős lovaktól lassan vontatott kocsis, míg a sűrű erdőben kibukkan a szép „Alpen-haus”, első rangú szálló, villanyvilágítással, minden kényelemmel és izléssel berendezett nyájas otthont kínálva éji megszállásra. És meg is ragad minden turista éjjelre, mert itt este kezdődik a nappal, vagyis a legérdekesebb látni való: villanyvilágítás tündéres fényében a vizesés megtekintése, ami olyan különlegesség, melyhez hasonló sehol nem található.

Nyolcz órakor kezdődik a páratlan kivilágítás. Az előkelő szállónak ebedlőjéből egy kis fensíkon keresztülhaladva, egy 40 m. mélységű, 100 m. hosszú, 60 m. szélességű hegykatlan előtt látja magát az ember, melybe egyik oldalról egy hatalmas vizesés zuhog bele, más oldalról számos hegyi patak ontja vizét a mélységbe; mindezekre megszámlálhatatlan villanyos izzólámpa és hét ivlámpa veti vakító fényét. Kényelmes lépcsők hívogatnak, hogy szálljunk le ebbe a templomszerű, kivilágított mélységbe, a hol a szószéket a zuhogó vizesés képviseli, hatalmas harsogásával hirdetően Isten kezének csodás alkotásait. Leszállva a mélységbe, szemben találjuk a 40 méter hosszú, 2 méter széles vizszalagot, mely a villanyfényében mintha higopál volna, omlik alá szakadatlan zuhogással a mélységbe. Lent a kavargó örvény csillogó hullámtaréjaival ragadja meg a figyelmet. Oldalt a hegyi patakok, mintha ezüst kigyókként ugrálnának szakadatlan sorban az örvénylő mélységbe.

A vakító fénybe a komor sziklák barna falai és a kattan szélén meredő fák és bokrok lombkoronái sötétlenek bele. Tündérországbán képzelet magát az ember, ahol a hegyi és

van tőle a gondolat, szeretetlenül bele avatkozni a népek vallásos érzésébe; távol van tőle a szándék, gyűlölséget és meghasonlást hinteni a nemzetiség rovására. *Egy csupán a cél:* hogy nyelve mellett beszélje mindenki az állam nyelvet is és ezzel együtt megismerve a magyar nemzet nemes indulatát, velünk együtt minden polgár igazán szeresse a magyar hazát!

Ez léven a Széchenyi-Társulat czelja, egészséges körülmények közt e társulat oly viszonyba állana az államhoz, mint a milyen létezik a forrás és patak között. Az állam inteniója a forrás és mi, a kulturegyesület a patak szerény tisztjét teljesítjük, midőn ez inteniót a társadalom többi rétegeihez közvetítjük."

Ime, ennyi az egész és nem több, mire a Széchenyi-társulat és más kulturegyesületek törekednek.

Lehet-e e nemes törekvést gáncsolni? A magyar nyelv elterjedésének ellensegei vajjon nem másképp cselekednek, mint a hogy hirdetik? Példákkal szolgálhatnak, hogy első dolguk az, hogy gyermekeiket a magyar nyelvre megtanítsák, mert tudják hogy az életben ennek hasznát veszik s ha így van, nem jótalan s rosszakaratu kívánság az, hogy a köznépet ettől eltiltsuk?

Eljön az idő, mert el kell jönnie, hogy azok, kik ma a gyűlölséget és visszavonást szítják, belatva tévedésüket, leteszik fegyverüket és épen azokat fogják aldani, kiket ma legnagyobb ellensegeiknek tartanak.

Marosán Kornél.

Hirek.

Miután az évnek utolsó hónapjába lépünk, tisztelettel kérjük mindazon m. t. Olvasóinkat, kik lapunk díját akár a folyó esztendőre be nem fizették még, akár a múlt esztendőkről vannak avval hátralékban, szíveskedjenek díjikat minél előbb beküldeni lapunk kiadóhivatalába, a „Pázmány-Sajtó”-ba.

Lapunknak azon m. t. olvasóit és barátait, kik a Szatmár-egyházmegyei Irodalmi Kör felhívását vették, bizalommal kérjük, szíveskedjenek választukat mielőbb beküldeni Szatmárra, szerkesztőségünk címére.

Végre van főispánunk. Sok keresgetés és válogatás után végre a 10-ik jelöltben, *Hugonnai Horváth Béla* gróf-

vízi szellemek üzik játékokat. Az ej csöndjébe beharsog a nagy vizesés egyenletes zuhogása, az oldalt rohanó patakok csendes mormolása és a sűrű erdők lombjait himbaló szel susogása. Mindezek fölé ráborul a csillagokkal kirakott fényes égboltozat, hogy a mindenható Isten alkotó nagyságának gondolata annal melyebben átjárja a lelket. Megbűvölve erzi magát itt az ember s belemerül a fősleges latványba, mint isteni kijelentesbe. Majd körüljárja az erkélyen a mély katlant, hogy minden oldalról gyönyörködjek a rohanó hig opal bűvös fényességében. Jöjjetek ide, kik nem imadkoztok és hallgassátok: miként magasztatják I tent a hegyóriások, a zugó patakok, a csillagos égbolt. Jöjjetek a természet keblere, hogy elvezessen benneteket az Istenhez.

Csak az a gondolat bír eji nyugalomra terelni, hogy másnap idejében kell a gletscherekhez utunkat folytatni.

(Vége köv.)

ban allapodott meg a kormány, kit Vas megyéből hoznak Szatmár megyébe. A hivatalos lap szombati száma közli: *„Magyar belügyminiszterem előterjesztésére Hugonnai Béla grófot Szatmár vármegye és Szatmár-Némeli sz. kir. város főispánjává kinevezem. Kelt Bécsben, 1897. évi november hó 30-án. Ferencz József s. k. Perczel Dezső s. k.”* Hugonnai a Horvath család származéka, mely 1810-ben kapta a grófi címet és a hugonnai előnevet, meg Tinyén birtokot. Az új főispán, kinek felesége Simo tsits-leány, a volt főispán bátyjának a leánya, eddig Budapesten a Haas-palotában lakott s inkább gazdálkodással foglalkozott; férfikora teljében levő ember, 1852-ben született. Katholikus. — Vajjon mint vasi származás vasember lesz-e vagy oly hamar leörlődik, mint elődje, azt a jövő fogja megmutatni. A megyében mitsem várnak tőle. Mi reménykedünk. Különösen azt várjuk tőle, hogy megyénk közigazgatását *Simontsi*s szellemében rendbe hozza; a sinekurákat és a „megyei közterheket“ megszünteti, utánna nevezve annak az ominózus utadó-históriának, levéltárnak, jegyzői dolgoknak; elevenséget hoz valahára tespedésnek indult társadalmi, szellemi és megyei életünkbe; pártatlan, igazságos, a klikkek fölött álló, saját belátását követő adminisztrátor lesz; nem sovíniszta a nemzetiségi politikában, nem fanatikus felekezeti kérdésekben, nem vak eszköze a kormánynak, sem uszalyhordozója a megyei dinasztiaknak, hanem önállólag cselekvő, egyedül az igazságot, méltányosságot, nyilvánosságot szem előtt tartó igaz magyar ember lesz.

Lányi Ernő Szatmáron. Lányi Ernő, a legnépszerűbb dalköltő, az egrí székesegyházi jeles karmestere, vendégünk volt pár napig. Tiszteletére a dalárda jól sikerült „ismerkedési estélyt“ rendezett f. hó 1-én a társaskör üvegtermében, melyen Hermán Mihály, polgármester, a dalárda elnöke, Jaskovics F. és Fejes István dr. szebbnel szebb tósztokban üdvözölték Lányit, a ki viszont a szatmári dalárdára emelt poharat. Az estélyen Lányinak több dalát, valamint Méder Mihály karmesternek egy dal szerzeményét adta elő a dalárda, mire Lányi avval felelt, hogy maga ült a zongorához s játszott néhányat dalaiból. Másnap, 2-án a polgármester ebédet adott Lányi tiszteletére, melyen a dalárda tisztviselői vettek részt s ünnepelték a jeles dalköltőt.

Hermán Mihály, polgármester tegnapelőtt Budapestre utazott, hogy az újonnan kinevezett főispánt Szatmár szab. kir. város nevében üdvözölje. E felutazás egybefügg a főispánnak városunk ügyeiről való tájékoztatásával, valamint a székfoglalás idejének meghatározásával.

Kinevezés. Vincz Gyula, Ugocsa megye főispánja dr. *Némethy* Samu tiszánineni járásorvost vármegyei főorvossá nevezte ki, dr. *Kraemer* Lipótot, Nagy Szőlős város orvosát pedig a tiszánineni járásorvosi állására helyettesítette; a m. kir. posta és táviraintézet igazgatója *Likay* László nagy banyai kezelő altisztet posta és távirada segéd tiszté nevezte ki.

Áthelyezés. *Spauyol* Kálmán munkácsi kir. járásbíró törvényszéki bírói minőségben az eperje-i kir. törvényszékhez helyeztetett át.

Kinevezés. A vall. és közokt. miniszter *Majertsik* Maria okleveles tanítónőt, ki tanulmányait a helybeli tanítónőképezdében végezte, a szászvárosi all. elemi népiskolához rendes tanítónőnek nevezte ki.

Kazimirszky Antal szatmáregyházmegyei

áldozópap, nyugalmazott nevetlenfalusi (Ugocsa vm.) plébános f. hó 1-én este elhunyt Nevetlenfaluban. A boldogult 1825. július 26-án született és 1848. decz. 22-én szenteltetett pappá. Kaplány volt Mező-Petriben, Erdődön, Máramoros-Szigeten, Nagy-Bányán, Krasznabélteken és Felső-Bányán. Rövid időn át tanulmányi felügyelő volt a papneveldeben, de a lelkipásztori élet vonzotta inkább s ezért kérte 1854-ben a megürült nevetlenfalusi plébániát, ahol mint lelkész 42 éven át, 1896-ig működött. A ki a megboldogultat csak távolról ismerte vagy szegényes házatájékát látta, nem gondolta volna, mennyi igazi tudást, nemes eszmét és gondolatot, mily ideális lelkületet takar az az egyszerű külső! Mert Kazimirszky (Kázmérfi), ha papi kötelességét betöltötte és kis gazdaságának teendőit elvégezte, magyának csendjét, szabad perczeit arra használta, hogy lelke nemesebb vágyainak: az olvasva tanulásnak, az irodalomnak éljen. Alaposan ismerte a latin és görög klasszikusokat, tájékozott volt minden napi kérdésben, különösen az egyháziak és társadalmiakban s a mennyire került a nyilvánosság, ép oly szívesen és örömmel mondotta el gondolatait, tárta fel tapasztalt lelkének tudományát azok előtt, kik iránt bizodalommal viseltetett. Kevesen voltak ilyenek, mert szegénységét sokan tiltó jelnek vették arra, hogy gyakrabban felkeressék. De akiknek részéről szeretetet tapasztalt, azokat határtalan gyöngédséggel és barátsággal vette körül. Régebben irodalmilag is működött. Költeményei, melyek mindig előkelő lapokban láttak napvilágot, feltűntek klasszikus formáik, az eszme gazdagsága s az érzelmek bensősege által. Ez az ideális lelkület, mely vágyai kielégítésére: lapok, bel- és külföldi tudományos folyóiratok megszerzésére, olvasására sem pénzt, sem időt nem sajnált áldozni, volt oka annak a szegénységnek, melyben élt. Nagyra volt vele, hogy a „Religio”-nak vagy a „Magyar Állam”-nak talán minden évfolyamát hiánytalanul bírja és áldozott arra, hogy a hiányokat pótolja, de azt elérni, hogy maga gyarapodjék valamennyire az anyagiakban, sohasem tudta. Még ha oktatták, sem birt beletanulni a mai világ furfangjába, mely csak teherére volt ideális lelke nemesebb vonzalmainak. A megboldogultnak temetése f. hó 4-én volt Nevetlenfaluban. A falu apraja, nagyja kísérté ki a csöndes temetőbe, a hol nagyon megpróbált élete után nyugodni fog. Adja meg jó lelkének a jó Isten az örök nyugalmat! Az ugocsa-i róm. kath. esperesi kerület a következő gyászjelentést bocsátotta ki: „Az ugocsa-i róm. kath. esperesi kerület lelkészei az Isten akaratán megnyugvó szívnek fájdalommal tudatják felejtethetlen kartársuknak, nagyontisztelendő *Kazimirszky* Antal nyug. nevetlenfalusi lelkésznek élete 72., áldozarságának 49. évében 1897. évi deczember 1-én a haldoklók szentségének ajtatatos felvétele után történt elhalálózását. A temetés decz. 4-én, reggel 9 órakor sz. mise-áldozat bemutatásával lesz Nevetlenfaluban. Az ő. v. f. n.”

Kinevezés. A vall. és közokt. miniszter *Myskovszki* Ernő, *Incze* Lajos és *Gyiszálóvics* Vidor n. gybányai áll. főgymn. helyettes tanárokat rendes tanárokká, — az igazságügyminiszter *Tomori* Sándor huszti kir. járásbírói irnokot a hajduböszörményi kir. járásbírói sághoz segéd telekkönyvvezetővé nevezte ki.

Megerősítés. A vall. és közokt. miniszter *Richter* László ungvári kir. kath. főgymn. tanárt állásában végleg megerősítette.

Áthelyezés. A pénzügyminiszter *Csellej* Dezső, nagykarolyi kir. pénzügyigazgatósági

számellenőrt a nagyváradi pénzügyigazgatóság-hoz, — az igazságügyminiszter *Suska* Gábor dunavecsei kir. járásbírósi aljegyzőt a nagy-szöllősi kir. járásbíróshoz helyezte át.

Bartha Miklós a képviselőházban. Békés-Gyulán nagy csata volt. A Terényi Lajos halálával megüresedett kerületben Bartha Miklóst léptették fel képviselőjelöltnek, aki ellen Bodoky Zoltán, vármegyei főjegyző szabadelvű programmal és a kormánytól kapott 25.000 forinttal próbált szerencsét. A decz. 2-iki választáson azonban kikapott Bodoky, Barthát választották meg vagy 100 szótöbbséggel. Mint a lapok írják, a Bartha-név már maga határtalan lelkesedést teremtett a szavazók között s nagy elégtétül szolgálhat az ártatlanul annyiszor meghurczolt kitűnő férfiak, hogy most, kevéssel a királynak kegyelmi ténye után egy nagyobb város hazafias közönsége tiszteli meg bizalmával. Eme hazafias városnak küzdelme Barthaért erős és heves volt, amit bizonyít az is, hogy messze vidékekről, városunkból is Gyulára lettek czítálva azok, kik ott bírnak szavazati joggal s akik által a liberális jelölt szavazatainak számát növelhették. Elég érdekes tudni azt is, hogy a protestáns Barthának leglelkesebb hívei a katolikus papok voltak a derék kerületben. Éljen Bartha Miklós!

Hymen. Smarelga Mihály, nagybányai városi alkapitány nőül vette özv. *Kunay* Edéné leányát, Gizellát.

Baleset. Sajnálatos baleset érte alispánunkat. Midőn körmeit borotvaéles peneczilussal tisztogatta s a szomszéd szobába akart belépni, a bejárónak függönyét nem elfoglalt kezével, hanem fejével tolta félre. Ebben a pillanatban megvágta kezét, leejtette a kést. Amint pedig utána hajolt s fölemelte, megcsuszott a fényesre kivikszolt kűszöbön s oly szerencsétlenül esett, hogy a kés melyen a ccombjába furódott. Fogadjja teljes részvétünket a száz felé elfoglalt s valóban pihenést nem ismerő alispán ur, kinek állását csak az tudja méltányolni, ki tudja mennyi mindenféle óhaj, kívánságot, követelményt kell kielégítenie manapság egy, a közigazgatás *hálátlan* mezején működő férfiaknak. Mi sokszor kifogásoljuk a közigazgatás hibáit itt is, ott is, de azért perczre sem tévesztjük szemünk elől, hogy mind ennek *nem* az alispán, hanem a megyének sajátos viszonyai a főokokozói. Az ő munkássága, talentumos méltányossága és higadtsága előtt mindig kalapot emelünk és azért őszintén óhajtuk mielőbbi felgyógyulását.

A városi tanács az ismert összeférhetlenségi ügyben az ipartanodai bizottsággal elentétes álláspontra helyezkedett s azon javaslatot terjeszti a közgyűlés elé, hogy a tanfelügyelőségi tollnokokra az összeférhetlenséget mondja ki, egyuttal utasítsa az ipartanodai bizottságot, hogy a jövőben tanonciskolai tanításra a város szolgálatában álló tanítókat kandidateálja, mert ezeknek anyagi helyzetök javítása végett a mellékfoglalkozásra szükségök van. A jelen állapotot azonban az iskolai év végéig hagyják meg, mert a tanításra hátrányos, ha a tanítók időközben változnak.

Hangverseny. Jól sikerült hangversenyt rendezett folyó hó 2-án a helybeli ev. ref. felsőbb leányiskola tanári kara Lányi Ernő közreműködésével. Lányi „Sóhajának” sikerült előadásával dalárdánk újból bebizonyította, hogy feladatának magaslatán áll. Érdeket e számnak az kölcsönzött, hogy maga a szerző vezette. Fénypontját kepezték a programnak Lányi gyönyörű dalai, melyeket a szerző zongorakísérete mellett Szekula Sárika énekelt művészetének számos megnyerő tulajdonságaival. — Kapolnay Juliskának szépen elszavalt monológja után ismét Lányi E. remekelt zongorajátékával. Hogy

a műkedvelők által előadott Vigjáték színrehozatala kitűnő volt, — (a műkedvelők mindig kitűnően szoktak játszani) — felesleges mondanunk. A műsort egy igen csinosan összeállított előkép zárta be. Mindent összefoglalva, elmondhatjuk, hogy a hangverseny igen érdekes volt és nagy élvezetben részesült a jelenlevő közönség.

Az óvónő. polgári iskolai és elemi isk. tanítónőképző intézetek növendékei e hó 3-án, dr. Steinberger Ferencz igazgató nevenapja alkalmából ünnepséget rendeztek, melynek minden pontja igen szépen sikerült és kiváló műizlésről tanuskodik. A program a következő volt: 1.) „Rübezahl” Webertől. Négy kezre zongorázták, Jager M. és Orsovsky M. elemi képző int. IV. é. növ. 2.) Üdvözlő beszéd. Mondta: Tamásy Erzsébet óvónőképző int. II. é. növ. 3.) „Üdvözlő” Abbtól. Három szólamra énekelték az intézet növendékei. Zongorán kísérte: Vargha I. elemi képz. int. II. é. növ. 4.) Üdvözlő beszéd. Mondta: Páky Ida el. képz. int. IV. é. növ. 5.) „La Chanson de la Brise” Benonitól. Hegedűn játszta: Partenio G. óvónőképz. int. II. é. növ. Zongorán kísérte: Antolovits G. elemi képz. int. III. é. növ. 6.) Üdvözlő beszéd. Mondta: Tomory Maria polg. isk. képz. int. III. é. növ. 7.) „Barcarolle” Mendelssohntól. Harmoniumon játszta: Jékly J. elemi képz. int. IV. é. növ. Zongorán kísérte: Antolovits G. elemi képz. int. III. é. n. 8.) Jelenet Szigligeti: Fenn az ernyő, nincsen kas cz. vigjátékból. Előadjak: Tóth J. elemi képz. int. III. é. növ. és Sidella K. óvónőképz. int. I. é. növ. 9.) „Üdvözöllek te szép nap!” Petz J-től. Két szólamra éneklék az intézet növendékei. Zongorán kísérte: Vargha I. elemi képz. int. II. é. növ. Harmoniumon: Jékly J. IV. é. n.

A budapesti diákasztal (Mensa academica) ügyeiről újabb értesítést küldött hozzánk budapesti levelezőnk. Mint említettük, *Páskán Sándor* joghallgatót a diákasztal számvizsgáló bizottságának tagjává választották. A bizalomra Páskán avval felelt, hogy az egyik bizottsági ülésen feltárta a diákasztal minden baját őszintén, de az igazsághoz való teljes hűséggel. Szükségtelen kiadásnak mondotta az 1200 frt. évi fizetést, melyet a menza az igazgatónak ad, a 60 frt. havi fizetést a diákasztal titkárnak, főpinczér és ellenőrnek tartását. A menzának arra kellene törekednie — mondotta — hogy egyszerű, de izletes kosztot adjon a szegénysorsu ifjaknak, a mi által növelné a menza híveinek számát is, mert csak így sikerülhet, hogy a jobb módúak is érkezenek a diákasztalnál. A baj ott van, hogy a koszt nem jó, a nagykiadást mégis megtartják, mely körülmény sokakat elidegenít az egyetemi polgárságnak eme különben kedvelt helyétől. A jelen volt bizottsági tagok, köztük Parcsétich László is, kinek a menza megalakításában annak idején tevékeny része volt, úgy üdvözölték Páskánt beszédéért, mint egy jobb kor hírnökét a diákasztal életében.

Halálozások. Bay Gábor, kir. táblai bíró 40 éves korában Debreczenben elhunyt. — Idb. híripi és ivacsói *Böszörményi* Sándor neje szül. *Márkus* Maria e hó 4-én életének 43-ik évében Pettyénben elhunyt. — *Andrássy* Gyula 1848/9-iki honvéd huszár főhadnagy, ki több időn keresztül vármegyének csendbiztosa volt és *Báthy* Zsigmond, a m. kir. dohánybe-váltóhivatal nyug. tisztartója Nagykárolyban elhunytak.

A tisztviselői társaskör Mátészalkán f. év november 28-án tartotta évi rendes közgyűlését, mely alkalommal elnökké *Horváth* György járásbíró, alelnökké *Budaházy* Sándor ügyvéd

ügyészszé *Kiss* Róbert ügyvéd, pénztárossá: *Bányai* Endre aljárásbíró, könyvtárossá *Vida* Gyula tkv. vezető, jegyzővé *Szabó* József bírósi aljegyző, választmányi tagokká: Kálmáncz-helyi Miklós aljárásbíró, Kincses István ref. lelkész, Bruch Berman adótárnok, Alberger Bertalan telekkönyvvezető, Almer Béla gyógyszerész, *Vida* Gyula pénzügyi biztos, *Vidra* István aljárásbíró, *Helfer* Géza adóellenőr, *Szalkai* Zoltán birtokos, *Vadász* Ágoston rkath. lelkész, *Földváry* Sándor ügyvéd, Dr. *Rozenbaum* Ignác körorvos választottak meg.

A városi pénztárt a mult szombaton megvizsgálta a polgármester *Antal* Kristóf és *Wallon* Ede bizottsági tagok közreműködésével s tapasztalt rend és pontosság felett megelégedését nyilvánította.

Tisztviselők vallási kötelei. Nem régebben közöltük Szentes város polgármesternek írásbeli rendeletét, melyben a tisztviselőket szigoruan kötelezi, hogy vasár- és ünnepnapokon templomba járjanak. Most Nagy-Várad város polgármestere teszi ezt s hogy módot nyújtson eme kötelesség betöltésére, a vasár- és ünnepnap hivatals órákat csak d. e. 11 óráig rendeli betartani. Elkélne ilyen rendelet mi nálunk is!

Uj körjegyzőség. Gyene Károly és társai porcsalmi lakosok mozgalmat indítottak arra nézve, hogy a jelenleg Porcsalma, Angyalos, Pátyod és Sályi községekből álló porcsalmi körjegyzőség kette osztassék s Porcsalma és Sályi községekből új körjegyzőség alakíttassék.

Terjed a tudóvész. Ezt mondja a belügyminiszter jövő évi költségvetése, mely tudóvészesek szanatóriumainak felállítására, az előbbinél jóval tette-mesebb összeget perliminál a jövő évre. 1896-ban ugyanis 61.507 ember halt meg tudóvészben Magyarországon, 8 ezerrel több, mint 1895-ben. Azt tartjuk azonban, hogy nem csak szanatóriumok felállításával kellene a bajon segíteni, hanem a fiatalság jókorérésének megállításával is. Itt a baj egyik legkiadóbb forrása, mely nemzedékeket pusztíthat el, ha az erkölcsök nevelésére nem fordítunk kellő gondot.

Nyugtatóvány. A „szent László Társulat” czéljaira a következő kegyes adományokat vettem: Dr. Steinberger Ferencz, képzőintézeti igazgató 1897. évi tagsági díja 72, *Báthory* Endre képzőintézeti tanár, szerkesztő 1897. évi tagsági díja 72 kr. Fogadják a nemesszívű adakozók a társulat nevében kifejezett hálás köszönetemet. *Lengyel* József, egyházmegyei igazgató.

Felhívás! Az 1900-ik évben Párisban rendezendő *Nemzetközi világiállítás* általános szervezeti szabályzata és általános csoportbeosztásról szóló s a m. kir. kereskedelmi miniszter ő nagyméltósága 143 P. K. leiratával megküldött könyvecskék addig is, míg a kinevezett kormánybiztos urtól a további intézkedésre nézve a hatóság tájékoztatást nyerhetne, a főkapitányi hivatal iktatói hivatalában ki vannak téve s azok a hivatalos órák alatt az érdeklődők által megtekinthetők. Szatmártt, 1897. novemb. 26. *Kiss* Gedeon főkapitány.

Felette érdekes és hasznos az *egyforintos áruház* osztály megtekintése *Weisz* Albert üvegáru üzletében. Ezen üzletág városunkban még egészen új, de általánosan ismeretes, hogy a fővárosban mily óriási népszerűségnek örvend.

Szabolcska Mihálynak, az ideális lelkületű ref. lelkésznek „Ujabb versek” cz. kötetére hirdet előfizetést a budapesti *Singer* és *Wolfner* cég. Igaza van Szabolcska Mihálynak, hogy a mai Magyarország nem érdeklődik többé a vers iránt, mindamelllett nem tartjuk hiábavalónak a finomlelkű poétának ezen újabb kötetét b. fi-gyelembe ajánlani.

A vasutasok gyermekeinek internátusa ügyében hétfőn délután ülést tartott a városi gazdasági bizottsága és dr. Tanódy Márton indítványára azt fogja a városi tanács elé terjeszteni, hogy az államvasutak feltételeit fogadják el és teljesítse a város. Telket azonban egyelőre nem jelölnek ki az internátusnak és épen nem tartják alkalmasnak erre a Sétatért, melynek fenntartása és teljes rendbehozatala látszik kívánatosnak közegészségi szempontból.

Meghívó. A szatmári torna és vívóegylet f. hó 11-én szombaton d. u. 1/2 órákor a kir. kath. főgymn. tornacsarnokában összgyakorlatot tart, melyre a tagok és az érdeklődők tisztelettel meghívotnak. A tornagyakorlatot a társaskörben ismerkedési estély követi. Egy teríték egy korona. Vendégek szívesen láttatnak.

A szocializmus nálunk is felütötte a fejét. Kántor-Jánosiban kezdett veszélyesen elharapódzni, de *Ilosvay* Endre mátészalkai főszolgabíró keményen lépett föl ellene s talán sikerülni fog a nagyobb bajt elhárítani. A főszolgabíró értesülvén a titkos mozgalmakról, e hó 2-án megjelent a községben s maga elé idezte a főkolompasokat kívánságaik előterjesztésére hívta fel őket. A megjelent mintegy 300 főnyi néptömeg azonban minden felvilágosítást megtagadott és fenyegető állást kezdett elfoglalni. Erre a főszolgabíró felszólította a tömeget, hogy oszljon szét. A nép nem engedelmeskedett, sőt ellene szegült a csendőrségnek s egy Luczai Mihály nevű napszámos az egyik csendőr fegyverét megragadta és segélyére siető társával ki akarta csavarni kezéből. Dulakodás közben a fegyver elsült és Luczai holtan rogyott össze. A főszolgabíró a főbb bujtogatókat elfogatta s megfelelő számú csendőrséget koncentrált a további zavargások megállítására a községben, hova Nyiregyházáról a csendőrfőhadnagy és Kassáról a hadbíró kiküldöttje is megérkeztek a vizsgálat foganatosítása végett.

A szatmári tanári kör, melyhez eddig a szatmári kir. kath., a nagybányai állami és nagykarolyi piarista főgymnasiumok tanáraiból 42-en csatlakoztak, ma tartja alakuló gyűlését a kir. kath. főgymnázium dísztermében.

Előfizetési felhívás. Ötven, dogmatikus egyházi szent beszédem van sajtó alatt, honnan egy 24—25 ives kötetben *Katholikus Hitigazságok* czímen 1898. január vége felé kerülnek ki. A magyar kath. egyházszónoklati irodalom újabb termékei között tudtommal az egyházi év *vasárnapjaira és ünnepeire* alkalmazott, hitelvi szent beszédek nincsenek. Szószékeinkről leginkább erkölcsi tanítások hangzanak, melyeknek értékét nem kicsinylem ugyan; de viszont be kell ismernünk, hogy alapok nélkül hiába építkezünk. A jó erkölcsöknek a hit az alapja. Öntudatos keresztény életet csak öntudatos hit teremthet. Azért fejtette föl Üdvözítőnk is elménk előtt az isteni titkok fátyolát. Nekünk pedig, kik bár méltatlanul, de helyette járunk követségben, azon irányban kell haladnunk, melyet az Ő bölcsesége megjelölt. Az észszerű hit útjára kell terelnünk a nyáját; mert különben eltévelyeg. A mennyire Isten után erőnkől telik, vessünk gátat a hitközönynek. Buzgólkodjunk, hogy ne legyen mindenkinek külön, egyéni vallása, hanem mindnyájan ugyanazon alapon álljanak, mely Jézus Krisztustól vétetett. Vasárnapokra és ünnepekre alkalmazott, dogmatikus szent beszédeim közrebocsátásának célját jeleztem a most mondottakban. Könyvemmel a legszentebb ügynek véltem szolgálatot tenni s ha ftdő paptársaim szíves érdeklődését megnyerni szerencsés leszek: készséggel vállalkozom a folytatásra; de ez a kötet egymagában is önálló, teljes egészét képez. Noha művem a lelkipásztorkodás mezején új irányt kezd, mégis biztat a remény, hogy a ftdő lelkészkedő papság szívesen fogadja, hisz ily mű megjelenése közös óhajta jobbjainknak! Nem vagyok egészen ismeretlen az egyházszónoklati irodalom terén; mert egy kötet szent beszédem közkezen forog. Ez alapon szíves megrendelésre azon biztosítással számítok, hogy

művemben száraz elméletek helyett az igének elevenségét kiki fogja megtalálni s olyan könyvhöz jut, melyből több évi szorgalom érett és izletes gyümölcsét nyujthatja az üdvözültni vágyó léleknek. A könyvet megjelenése után fűzve 2 frt. 20 krért, vászonba kötve 2 frt 50 krért bérmentve küldöm; de hogy bekötött példányokról idejében gondoskodhassam, kivált az ilyenek szíves megrendelését minél előbb kérem. Megrendelések erga Sacra is tehetők s kívánatra Sacrumokat már most jelölhetek. A megrendelések és előfizetések hozzámm küldendők. Visk (Máramaros vm.) 1897. deczember hó. Ilosvay Lajos, plébános.

Heti műsor. Szerda, decz. 8. A kék asszony, Csütörtök, decz. 9. A nők barátja; péntek, decz. 10. népelőadás, félhelyárakkal „A tüzről pattant leány.” Szombat, decz. 11. A dolovai nábob leánya.

György Károly helybeli üvegkereskedését, hol izléses és jutányos áru finom czikknek vannak gazdag raktáron tartva, ajánljuk t. olvasóink b. figyelmébe.

Skarda Vilmosnak mai számunkban közölt hirdetésére felhívjuk t. olvasóinknak, különösen a ft. papságnak szíves figyelmét. Tapasztalat szerint nevezett czég igen finom ruhákat, pompás kiállításban szállít.

Szinház.

Kedden (nov. 30.) Szatmári Á. házassági jutalomjátékául „Náni” került színre. A közönség, úgy látszik, korainak tartotta a jutalomjátékot, mert különben a kedvelt és tehetséges komikusnak telt házzal kedveskedett volna. A czimszerepet *Halmainé* játszotta, ki ügyesen forrasztá össze Náninak majd naiv, majd szentimentális vonásait. *Sárközi* (Jozsi) a III. felvonásban vált ki s érzéssel énekelt. *Szatmári Á.* (Kreuzer) inkább megjelenésével és arczjátékával axcellált. *Palotai* (Szepe) pompás sváb gyerek volt. *Várfalvi A.* és *Déri* szépen játszták meg szerepüket.

Szerdán N. Rápolthy Katinka asszony második vendégfelléptével *Dumas „Franczilón”-ja* került színre. Az előadás a mű nagy igényeihez nem volt méltó. *Rápolthy*, a czimszerep személyesítője, messze elmaradt azon művészettől, melylyel a minap Ganthier Margitot hozta élénk. *Dumas* csodálatos pszichológiával s merész realismussal mélyen bevilágít ezen csodálatos alak megteremtésénél a tépelődő hitves lelki világának legtitkosabb redőibe; ezt a pszichológiát nem értette meg, s nem élezte ki Rápolthy alakításában; s bár elismeréssel kell kiemelniünk azon finom, plasztikus és esztetikus mozdulatokat, melyekkel inkább alakított, mint hangjával: — azt sem hallgathatjuk el, hogy játéka halványabb volt szerepénél, mely kezei közt elmosódott. Az összjáték szintén gyöngé volt; *Szatmári L.* indispositioval küzdött; egyedül *Déri* állta meg helyét, ki Grandredon kis szerepében kitűnő alakítást nyujtott.

Trilby nagy sikerét nálunk mutatja az, hogy negyedik előadása szombaton ismét csaknem telt házat csinált. Az előadás az előbbieknél sem jobb, sem rosszabb nem volt, kivéve az I. felvonást, mely élénkebb volt, mint eddig.

Vasárnap a „*Czigánybárót*” adták. Az előadás nem volt képes érvényrehozni az operette sok előnyeit. *Tordai* a czimszerepben néha jól is énekelt, de *Barinkay* szerepére nem termett. *Halmainé* a czigánylány szerepében csinosan énekelt. *Szekula S.* Arzenája nagyon kedvesen csicsérgétt, s még kedvesebben dalolt, csak hogy kissé vértelen volt. *Szatmári Á.* serféskirálya mulattató. Actualis rögtönzéseit megtapsolták. A többi szereplő jelentéktelen. A ki-

állítás elég csinos. Az operette hatása közepes. A közönség csak néhányszor melegegett föl egy kis erősebb tapsra.

Hétfőn a „*Vasgyáros*” másodszeri sikerült előadását élvezték a „zónázók.”

Vidék.

Nagy-Károly, decz. 6.

A piaristák 300 éves jubileuma. A helybeli kegyesrendi főgymnasium a rend 300 éves fenállásának emlékére gymnasiumi ünnepet rendezett, melynek programja következő vala: Az ifjuság decz. 8-án meggyónt, megáldozott, utána nagy szentmise es szentbeszéd volt. Délután 2 korona belépti díj mellett *szavaló zenés estét* tartott a főgymn. ének és zenekar, melyen a zenekar Erkel Hunyady László bucsudalát és Kempfler offertoriumát játszotta, az énekkar pedig Kal. sz. József hymnuszat, Beethoven: Szeress című szonátját és Händel: Rinaldó bűnbánóját adta elő. Szavaltak: Pongrácz Aladár 8. o. t., ki Nador Béla tanár alkalmi ódáját adta elő; Makoldy Sandor 6. (Részletek a Parainesisből) s Szintay Janos 4. o. t. (Sujánszki Honfi imáját.) Végül az igazgató mondott Kal. sz. József érdemeit melegen méltató és az ifjuságot munkára, erényre serkentő beszédet. Pénteken az elhalt tagokért requimet mond a házfőnök.

A milleniumi diszbandérium képét Homicskó Venczel, mátészalkai panorama-tulajdonos meg akarja venni és a nagy publikumnak 15 fillér lefizetése mellett bemutatni. A nagy megyei esemény bizonyára oly epochalis jelentőségű, hogy Homicskó Venczel jobban tenné, ha az alakokat papírmásében kitömetné, vagy viaszban mutatná be ország-világnak. Nezetünk szerint inkább kórházat csináltak volna Erdődön a festésre s diszruhára elpocsékolta pénzen.

Lemondott szolgabíró. Ujhelyi Tamás, a legutóbb megválasztott szolgabíró jobbnak vélte el sem foglalni nagybányai állását s leköszönt. Oly dicső állapotokban leledzik most Szatmármegye, hogy egyetlen jelölt pályázik a megüresedett szolgabírói állásra s az is lemond, mielőtt megkóstolta volna a közigazgatási örömeit.

A Kölcsey-kör megkezdte a tagok gyűjtését. Rendes tagsági díj 3 évi kötelezettséggel (miért?) 2 frt, alapító tagság 35 frt. illetőleg, ha örökös választmányi tagságra faj valakinek a foga: 40 frt. All right!

Deák szintársulata be sem várva az ígért, 12 előadás lejátszását, a 7-ik előadás után N.-Bányára utazott. A részvétlenség kergette el tőlünk. Pedig most az egyszer valóban jó szintársulatot láthatott volna közönségünk.

Terményárak.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	—	—	12	—
Kétszeres	—	—	10	—
Rozs	—	—	7	60
Árpa	—	—	6	—
Zab	—	—	6	—
Tengeri	—	—	5	50
Kása uj	—	—	9	—
Fehér paszuly	—	—	6	—
Tarka	—	—	7	20
Szilva	—	—	20	—
„ füstölt	—	—	15	16
Repeze	—	—	—	—
Krumpli zsákja	—	—	1	30
Szalonna	—	—	—	—

A debreczeni első takarékpénztár

jelzálogi bekobelozés me lett, hosszú lejáratu

törlesztéses

kölcsönöket ad

4 1/2 % kamatu záloglevelei alapján földbir-
tokra, állandó bérjövödelmet biztosító, kész
vagy építés alatt levő városi házakra, ugy-
szintén

községi kölcsönöket

törvényhatóságok, városok, egyházközségek
részére, t vábbá ajánlkozik:

ugy saját, mint más pénztézet vagy
közpénztár magasabb kamatu jelzálog
kölcsöneinek **törlesztéses köl-
csönne** átváltoztatására (Conver-
siojara.)

Ily conversiók az 1895. évi L. t. ez. ér-
telmében részben bélyog és illetékmentes-
séget élveznek.

Minden a kölcsönökre vonatkozó felvilá-
gosítást készséggel nyujt

a debreczeni első takarékpénztár
igazgatósága.

Nagy választék menyasszonyi kelengyékben.

Uj üzlethelyiségen, be va ó beköltözés alkalmából van szerenesém
a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy az őszi ideny előrehala
dottsága miatt

**üzletem régi jó hírnevének minden-
kor megfelelő árukat**

u. m. őszi és téli női ruha-kelméket, férfi gyapjuszöve-
ket, barchent és flaneleket, mosókelmékét, ruha és disz-
selymeket, bársonyokat, plüschöket és mindennemü ruha-
diszeket, előnyomott és kezdett munkákat

mélyen leszállított áruk mellett árusítom.

Továbbá a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom kész női és
férfi **fehérnemüimet**, raktáron on levő bármily igénynek megfelelő
menyasszonyi kelengyéimet, valamint legdusabb választéku **szőnyeg**
és **függönyraktáramat**.

Tisztelettel

Lengyel Imre.

Legnagyobb raktár szőnyegekben.

szabó-kellékek, mindenféle szövött és főtárak.

Előnyomott, kezdett munkák, hímzőselymek és pamutok.

Saját készítményü fehérnemüim az ezredéves kiállitáson milleniumi éremmel kitüntetve.

NAGY KARÁCSONYI OCCASIO-ELADÁS
PÁSKUJ IMRE
„HAZAI IPARCSARNOKA“-BAN.

A mélyen leszállított, de szabott áruk mellett — esakis a raktáron levő szolid áruk
kerülnek eladásra; mindenféle cikkekéből u. m.: selymek, szövetek, barchettek, karto-
nok, zepfirek, batistok s több más áruk oly rendkívüli olcsó árban, hogy a nagyérdemü
közönség karácsonyi szükségletét a leghasznosabb tárgyakkól nálam szerezheti be,
melyről személyes meggyőződést szerezhethi.

Ugyanez alkalommal ajánlom valódi szépeességi **len- és pamut vásznaimat, da-
maszt asztal és ágynemüimet**, valamint saját készítményü **fehérnemüimet** s kész

MENYASSZONYI KELENGYÉT,

mely a legszolidabb kivitelben és **jutányos árban** a legrövidebb idő alatt előállitható.
A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, vagyok

kész szolgálattal

PÁSKUJ IMRE.

Keztyük, muffok, gallérok és sapkák.

Gyapju takarók és szőnyegekben, pokrőczokban nagy raktár.

Kassai téli kötött alsó ruhák és harisnyák.

ORGONA-ÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

Rieger testvérek

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger testvérek Jägerndorfi (Osztr. Szil.) es. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolcsóbb árakon kiváló orgonákat szállítanak.

A cég 23 évi fennállása óta

540 új orgonát

épített, melyek közül **186** esik Magyarországra, a többi Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz, Olasz és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek

ingyen és bérmentve.

Magyarország legrégebb
egyházi szerek és zászlók
gyára.

Oberbauer Alajos utóda,

József főherceg es. és kir. fensége
és Klotild főhercegné asszony ö es.
és kir. fensége udvari szállítója.

Gyár és raktár:

BUDAPEST,

Váci-utca 14. szám.

Alapított 1863-ban.

Ötször kitüntetve.

Ajánlja:

miseruha és egyházi szerelvényekből dusan felszerelt nagy raktárát, mely bővelkedik **góth-, román és renaissance-stylü ruhákban**, valamint **ponti-fikaló szerekben**,

Egyházi és egyleti zászlókban, érc- és faárukban stb

Árjegyzékek és költségtervezetek díj- és bérmentesen küldetnek.

Oltáregyleti szállító

Csillárpetroleum literje 20 kr.

A téli idény beálltával ajánlom különösen a jobb közönség becses figyelmébe dusan felszerelt

üveg, porcellán- és lámpakereskedésemet,

melyet előnyös összeköttetésem folytán akképen rendeztem be, hogy bármely fővárosi üzlettel versenyképes vagyok.

legnagyobb választék Ditmár R. ebédlő szallon csilláros **lámpákból**, majolika és fém asztali, hálószoba lámpák eredeti gyári árban

Carlszbad porcellán, angol fajansz és majolika kiházasítási készleteket az addi áránál jóval olcsóbb árban árusítom, mivel egy nagyobb porcellán-gyár kizárólagos elárúsítását megnyertem.

ajánlom továbbá alkalmi **ajándék és dísz tárgyait**, melyekből rendkívüli nagy raktárt tartok.

elvállalok **képkerekezéseket** a legfinomabb kivitelben, ajánlom a legjobb minőségű berndorfl alapca és cinaczel **evőeszközömet**.

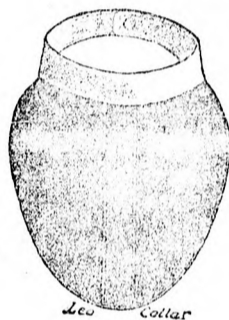
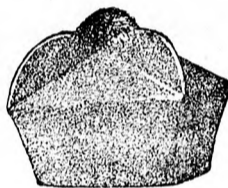
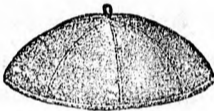
az itt említett tárgyakon kívül sok más használati dísz tárggyal szolgálhatok, melyeket minden versenyt kizáró olcsó árban árusítok, vidéki megrendeléseknél a csomagolás a legjobban lesz eszközölve.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kéri

Teljes tisztelettel

Győry Károly.

5 literenként házhoz szállítva.

Ruházati műterem
a főt. papság részére

a

„vörös kereszt“-hez

Kitüntetve: Bécs, Páris, London, Madrid, Brüssel
Boulogne, Tunis, St.-Gilet stb.

SKARDA VILMOS

IV. Walteggasse I. Bécs. IV. Favoritenstrasse 28.

Ajánl az 1897-iki őszi és téli idényre:

papi-, rend- és világi

R*U*H*Á*K*A*T;

ugymint:

havelokok, felöltők, papi kabátok, egész öltözetek stb., **szertartási ruhák**, santonok, czimádák, reverendák, talárok stb. **szigoruan egyházi előírás szerint.**

Biretumok, kollárek,

chemisetek, házi- és utisapkák, kapuciumok, eingulusok nagy választékban. Valamennyi készítmény a legjobb anyagból, tartós és díszes kivitelben. **Szövetek méterszáma** is eladatnak.

Egyházi szerek

végleges megrendelés után **olcsón** szállítatnak.

Árjegyzékek és szövetminták **ingyen és bérmentve.**